

מסורת הש"ס

(א) [לָקַחְתָּ מִן; ב] בָּבוֹר
וְהִצִּירְתָּ לָהֶם לְחֵמֶת וְהִבֵּאתָ
מִמֶּנּוּ בָבוֹר לְחֵמֶת וְלָהֶם לֵבֵלָה
מִמֶּנּוּ. (ד) זִיקָה, א וְיִקְרָא אֶת־
(ה) יִקְרָא [וְיִקְרָא; ו] בְּאֵן הַסֵּד
וְהַחֲלָשִׁים הַזֵּה יִבֹּל אִפִּי יָדִי
וְהַחֲזָר יִבֹּל בְּרֹם הַסֵּד וְהַחֲזָר
יִבֹּל מִן הַבֹּר לְחֵמֶת וְלָהֶם לֵבֵלָה
(ז) דָּרָה. זִיקָה, ו [וְזִלְזַלְנִי
זִיקָה; ח] בָּבוֹר [ח; ח] זִיקָה.
(ט) בָּבוֹר דָּרָה. זִיקָה, ז [ז
זִיקָה; ח] יִחִי לְקִמֵּי
(י) בָּבֵל דְּרָאמֵרִין. זִיקָה, ח
[וְיִשְׁעֵי חֹמֹת גִּבְעִינִן; ח] דִּים.
עֲגֻלָּה [ח; ח] מִן עֲגֻלָּתָה.
(כ) לֹא חֲסִידֵי מֶלֶךְ הַמֶּלֶךְ
לְפָנֶיךָ אֲחָא אֲחָא לְפָנֶיךָ
יִפְסֵי חֲסִידֵיךָ לְבֹל דְּרָאמֵרִין.
(ג) עֲגֻלָּה. זִיקָה, ח וְנִגְלֹתָ.
(ד) עֲגֻלָּה. זִיקָה, ח וְנִגְלֹתָ.

ורה אור השלם

1. קִדַּשׁ לִי כָל כְּבוֹד פֶּטֶר
כָּל רְחֵם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּאֶדָם וּבִבְהֵמָה לִי הוּא:
שְׁמוֹת יֵג ב
2. כָּל הַכְּבוֹד אֲשֶׁר יוֹלֵד
בְּבִקְרָךְ וּבְצִמְצָן הַדּוֹר
תִּקְדִּישׁ לִי אֱלֹהֶיךָ לֹא
תַעֲבֹד בְּכֶבֶד שׁוֹרֵךְ וְלֹא
תִתֵּן כְּבוֹד צִמְצָן:
- דְּבָרִים טו יט
3. וְהַעֲבַרְתָּ כָּל פֶּטֶר רְחֵם
לִי וְכָל פֶּטֶר שֶׁנֶּה דוֹמָה
אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ הַזֶּהרִים
שְׁמוֹת יֵג ב

הגהות הב"ח

(ה) במשנה הראשון משום
שאלו פטר נכר וסמי
משום (ג) רש"י
משום עקמו: (ד) וסמי
יולא דופן כטר שאל
ידקן דופן הוי ככור
לדורות ולא לרחמים
אהבא אחריז הנידל
אחריז דרך הרחם הוי
ככור לרחמים ולי לידות
שעכנא יולא ולי אחר קוס
ר"ה (א) זי ככור ולי
שאלו כטר לידות
לרחמים: (ד) ר"ה כטר ולי
זי יתן ולי מניז ולי שר
זי ולי ולי זי לרחמים
א"ע דלא לידות גנון
זי שאל:

מוסמ רעז"י

מכלל הצריך לפרט.
ללמוד כלל מן הפרט (חולין
פח:).

הדרין עלך הלוקח עובר
חמור

רבינו גרשום

ויוצא דופן של יצא צדק כנגד
החוקים ממש אל כל כנון
שקדוהו ויצא מן הדג
האמרינין בהבמה המקשה
שנשנמו כחלי זה הרוחם
הזהיר : ואבא חתוריו
הזהיר הרוחם כנגד שחור
ההבויא ורוחם היה בקדום
מגומם אלא יצא זה מרחם
שלם : ויהי שנת יעזו
משום בירוצא דהוה
כבדור להיות. והבא חתוריו
יצא כבוד לרוחם. ויהי
נקיבא אמר שניה כר :
כבדור בחד אור. ואליה
אור לחתורים היו כבוד ואצי
אלהו את לכל מלי כבוד.
לחלת מולי צריך למיהר
כבדור להיות ורוחם
ולתורכרי יב קיבא פשטא
לחלת כבדור בחד אור.
לחומר דא חסד אחר מהני
לחלת אור בחד : כל כבוד
יחיתו ולא דמשמע כל כבוד
אז וזר ואז נקבת חסד וכו'
לחלת מולי לחתוריו וכו'

הלוקח עובר פרתו פרק שני בכורות

במִתְנִי' יוֹא דוּפִין. ט' צבור שִׁיא לִדְך דּוּפִין (ג) ז' הֵב אֲחֵרֵי צְבוּר
לְזוּכְרִים וְלֵאמֹר וְלֵאמֹר לְלִידָה שְׂכֵצֵר יֵאֵל אֲחֵר קוּדֵם לוֹ: שְׁנִיִּים יִרְעוּ
זו'. דְּסִפֵּק צְבוּר הֵן דְּמִסְפָּקָא לִר' טְרַפּוֹן צְבוּר לְדַבֵּר אֶחָד אִי הוּי צְבוּר
אִי לֹא הוּי צְבוּר: גְּב' מַלְלָה הִרְיִיד לַפֶּטֶר. שֶׁהִלְלָה צְרִיד שִׁיחָא הִפְרַט

ועמו: מפרט הצריך לכלל ים שהפרט
הצריך שיהא הכלל עמו: יולד קדש לי
והוא. הך רישא ולא פירושא דכלל
ההצריך לפרט הוא אלף מצינעא וסיפא:
כלל בצור. כלל אפי' נקבות ת"ל א זכר
אשר יולד בבקר וצבאן הזכר זה
ולא ופרט השנוי במדה ראשון זה
ששלוש עשרה מדות שהפרט בא למעט
אחת הכלל ממשמעו ולהעמידו על הפרט
האין בכלל אלף מה שבפרט שהרי זה
דיומה לכלל ופרט השנוי אלף מדה
וראשונה מן ההמה כלל מן הבקר ומן
האין פרט אין בכלל אלף מה שבפרט
הוא. בצור וכן יולד אפי' יתמה נקבה
ופניו דרך רחם דהכי משמע בצור
וכך בצור לזכרים שלא קדמו זכר אחר
הוא בצור ואפי' לאינו בצור א ללידה
וללחממים: פ"ל פטור רחם. א אינטיריך
הוא פרט לפרושי דלא מיקרי בצור עד
היהו בצור לחממים משום דלא הוה
לענין א מור משמעותא דכלל. ולא
דמי בכלל ופרט דהאין פרט למעוטי
לכלל ולא לפרושי משמעותא כגון רישא
דרייתא בצור יכול אפי' נקבה ת"ל זכר
הינו כלל ופרט גמור דלא אינטיריך
לפרושי היכי דמי בצור דהא הנקבה
תמור לכל מיני הויא אלף למעוטי דלא
יבא אף הנקבה קדושתא בצורה.
דכוחה בשמיעת חולין (ד פס: ו) וכסוה
דעפרה קרי ליה כלל הצריך לפרט משום

דמרי גוויי כסוי הוי כגון כפית כלי עליו ועוד יש כסוי דדבר המתפרש
כגון עפר וכיוצא בו לכך נאמר עפר למעוטי כסוי דבר שלם ולא דיינין
ליה כלל ופרט גמור דמשמע נמי שחיקת אצנים והיגר והורניק:
ניכור. דמשמע כבוד לכל מיילי צעין והיינו פרט הצריך לכלל דוכר
פטר רחס שהוא פרט צריכין לבכור שאילו לא נאמר כבוד הייתי אומר
ש"פ שאינו כבוד קדש. ורוב פטרות שצבורה אינן צריכין לכללות
השעמה כגון (ויקרא א') ובקרב מן הטהור לא היו צריכין שיבטח כן בהמה
(ד' ו') וי' וי' וי' א"ל ערשו תמור וא' שרן וא' ש' (שמות כ') אינן צריכין
ורכל בהמה אלא שצא להיות מוסף על הפרט. כלל הצריך לפרט שאין
לכבוד אחרת יכול להצין י' מהו אומר עד שיבוא הפרט לפרשו כגון כבוד זכר
יכול אפי' יתה נקבה לפניו דכבוד שהוא כלל לא ידענא כבוד למאי
קאמר אי לזכרים אפי' דלא לרחמים כגון האי אי לרחמים ולא לזכרים
כגון זכר שיא' פטר רחס אחר יוצא דופן אי נמי עד דהוי כבוד
לרחמים ולולדות: י' שא' לא נסיב לא תלמודא כבוד. מצינחא קבי
י' שא' דקמי יבול אפי' יתה נקבה לפניו ת"ל פטר רחס מלדא נסיב
י' תה תלמודא ת"ל כבוד דמשמע כבוד לכל מיילי אלהא לא משמע ליה
ידכור לכל מיילי משמע ולהכי לא נסיב דלא י' מימעט האי מיניה
י' כיון דלא יא' זכר לפניו כבוד קרינא י' דכבור לזכרים הוא אלהא ס"ל
לכבוד דקרא כבוד לדבר אחד הוא י' הוי משמע: י' יבול אפי' יא' אחר
יואל דופן. והוא יא' דרך רחס: וסיפא נסיב לה תלמודא כבוד. אלהא
לכבוד דכבוד דקרא לכל מיילי משמע דכבור לדבר אחד כגון האי דהוי
לכבוד לרחמים י' (ולזכרים) אלא דלא הוי כבוד לוולדות לא הוי כבוד:
ועולם כבוד לדבר אחד לא הוי כבוד. כלומר י' יא' דקרא לכל מיילי משמע
והוא יא' דלא נסיב תלמודא כבוד ברשא: י' ק"א י' זכר יבול אפי' יא' שר
י' יא' פטר רחס. דהמא לא מצי י' תלמודא נסיב כבוד למעוטי
האי דהא כבוד לכל דבר הוא דהא לא קדמו אחר בעולם להכי נקט פטר
רחס וממילא י' (נמי) אימעט נמי יתה נקבה לפניו מפטר רחס:
י' יציא אחר כבוד לדבר אחד הוי כבוד. כלומר י' [כבור] דקרא אפי'
לדבר אחד משמע וסיפא דנסיב תלמודא כבוד למעוטי יא' אחר יוצא דופן
לא ממשמעות דקרא נפקא דקרא י' משמע כבוד לדבר אחד אלא
ממריצויא דקרא: דאי ס"ד כו' כבוד דכפס רחמנא. דמשמע שיהא
לכבוד צמקתא למה לא לכבוד פטר רחס זכר תקדיש ולישוק:
דאי

דרך רחם דאכתי הוי בכור לזכרים: ת"ל פטר רחם. דבעינן נמי בכור לרחמים: אי פטר רחם. היינו אלא לרחמים: יכול אפי' יצא אחר יוצא דופן נקבה ת"ל בכור. דהיינו פרט [כלל] ולכל מילי

פרק שני בכורות י"ט.

דָּהָךְ שְׁלֹא בִיבְרָה שְׂבִיחַ טַפַּי. וְהִנֵּי נִמְנִי ^(יג) צַפִּיק דִּמְמוּרָה ^(דק ח)
מִר זֻטְרָא אִיקֻנֵּךְ כִּי רַב אִשֵּׁי ^(טז) חֲסִיבִי לְקֻמְיָה כְּשֶׁרָא אֲמִרִי
לֵילִי לְנֻעֹם מִר דְּמַצְרֵי ^(יז) מָשׁוֹם דְּבוֹרָכָא הוּא וְעִגְלָא מִילְתָּא יִטְלֵא
הֵימְנוּ שְׁלִישֵׁי לְצֻנָן כְּדִפְרִישׁ ^(יח) אֲתִדְאֲמִרִין סִתְהִדְרָא ^(דק ח) עֲזִידִי ^(יט) לֹא
עִגְלָא מִילְתָּא אֲלֵא מִילְתָּא ^(כ) שְׁוֹן חֲסִיבוֹת

כמו ושלישים על כולו (שמות י"ד):
בִּיצָד קדש י"ב ב"ב בבור. פ"י בקונט'
 שזהו כלל ופרט דכבור כלל
 זכר פרט ואין בכלל אלף מה שצפרט
 והך רישא לאו פירושא דכלל דצ"ך
 לפטר מה אלף מה מצינעמא ופירש דקטני
 אי זכר יכול אפי' יתמה נקבה לפניו ת"ל
 פטר רחם זה לא פטר ד"ח תחלת רחם
 והיינו כלל הצריך לפטר שאין תמה יכול
 להצין מה הכלל אומר עד שיצוה הפרט
 ופירשו לפי שיש לפרש כבור כלמה
 דדדין כבור כלל הולדות או כבור
 לרחמים אע"פ שאינו כבור לוולדות
 כגון שאל דרך רחם אחר יצא דופן
 או כבור לזכרים אע"פ שיטה נקבה
 לפניו דרך רחם בא הפרט ופירש שאינו
 קרוי כבור אלא"כ הוא כבור לרחמים
 שפטר ופתח את הרחם וכיוצא בזה שגינו
 צ"כ כסוי הדם (חולין פ"ח): אלף וכתסו
 צעפר יכול יכסהו צאנן או יכפה עליו
 הכה"ל ת"ל צעפר אין לו אלף עפר מנין
 לרצות חרסית ונעורת של פשתן כו'
 ת"ל וכתסו ומקשינן ואימא וכתסו כלל
 צעפר פרט כלל ופרט אין בכלל אלף
 מה שצפרט ומשנינן משום דהוה ליה
 כלל הצריך לפטר ואין דנין אותו בכלל
 ופרט לפי שיש לפרש כסוי בשני דרכים
 אחד דכפר הבג כגון אפן או כלי ורחם
 צדכר הדק לכך כתב צעפר ופירש

ובספרו דבר דק הנבנל צו ומספרו הכתוב מדבר ע"כ לשון הקונטרס והשגת פירושו יתכן לפי דברי רבינו דבסמך דלמר צבור לדבר אחד והיו צבור אל במספרה דשעממין אמרי דמחויבותא חכמי דלמר צבור אל לאפטר צבור אחד לא היו צבור ואלא ים ^{ים} כלל צריך לפרט לכל דבר דאי לא אפטר צבור אחד ^{ים} לא צד אחד ומיהו ים לפרט לבניי דאי לאו פטר צבור אחד אמנא דאי דופי אחד צבור כיין דאי צבור לוולדות ואע"ג דכלל לא היה צבור לרחמיס ור"י מפרש ^{ים} לבניי צבור רחם תריוויס וכלל ותריוויס פטר ותריוויס צריכי להדי וכל אחד רחם מואל כלל הארץ לפרט ופטר צריך לכלל שכל אחד קותם דבר אחד ומפרש דבר אחד אחד דכבור משמע אפי' יואל דופן ופטר רחם ממעט ליה ופטר רחם משמע אפי' יואל אחר דופן וצבור ממעט ליה ור"ם מפרש דבין מהאבא וצין בחולין (סג) הוי כלל ופטר גמור ^{ים} דבעלמא דכבור משמע בין הכי וצין הכי ואתי פטרא למעטין ומוספרו משמע בין כסוי חלי צין כסוי עפר הכי שרלא ופטרא למעטין עפר דוקא ומה שנתלמוד אשכחא צין כסוי כלל הארץ לפרט לאו אכפייס הכלי דהויא ביימא קאי אלא אדרשא דכפייס כלל הארץ לפרט ובהך שמעמין ^{ים} לפרושי פטר הארץ לכלל קא דכפייס דכפייס דכפייס פירקין (דף פג:) מצי"ת דבעפר דלרין שיתן עפר תלמטה ועפר תלמטה דמוספרו לא שמעי' למטה אלא למעלה ואלא משום הפטר ^{ים} חושש שם כלל הארץ לפרט אלא משום יימורא דכפייס דכפייס דכפייס ובהך שמעמין ^{ים} לפרושי פטר הארץ לכלל קא תת' לצבור דכפייס צונטרס ואע"ג דקמין כלל הארץ לפרט ומוספר הארץ לכלל כינר דמשמע דלמא נמי לפרושי כלל הארץ לפרט עיקר מילתא לא נקטיס אלא משום פטר הארץ לכלל: **ר"ש** א קנסיב ליה תלמודא בבור אלא בבור אדרבא אחד הוי בבור. משמע לכין דכבור לדבר אחד הוי צבור הוה מחייבין אפי' יתה נקבה לפניו אי לאו פטר רחם ומיהו דכפייס טרפון דמספקא ליה היה לו לחייב ^{ים} מספק כמו יואל דופן אחריו דלא מועט יואל דופן מפטר רחם ור"ל דנהי דלא מועט יואל דופן מפטר רחם משום דהוי ^{ים} בכלל וולדות בין לזכרים בין לנקבות לכל הפחות אחת למעטין היכי דאיתא נקבה לפניו דאי לאו הכי פטר רחם דכפייס רחמנא למה לי:

הדרזן עלד הלוקח עובר פרתו

לעולם בכור לדבר אחד. דמחוסר לדבר אחד בלבד הוי בכור כדדייקינן מעיקרא ברישא: וסיפא. דמ' תרין הכי והכי קאמר אי ס"ד יצא אחד יוצא דופן זכר קדוש בכור דכתיב ור'

(א) אולי צ"ל ושפיר י"ל

עין משפט
נר מצוה

זו א מ"י פ"ב מהלכות
זכורות ה' ד [ופי"א]
מהלכות זכורים ה' טז]
טוש"ע י"ד סימן שמו סעיף
:ב

שיטה מקובצת

[illegible]

רבינו גרשום (המשד)

בענין בכור האל אל אהרן
 נסב ללדה: רישא אל אהרן
 בכור הכי בכור. כלל מילי
 הדינא ורישא אל אהרן וכו' וכו'
 חיינו פטר דהם כלומר בכור
 אמר ת"ל בכור משמע
 שדבריו ליה אהרן ורישא
 אחי זון פטר דאבי אהרן
 בכור האליו היה בכור
 להם: מילי וכו' אלמא בכור
 ליבר אחד היה בכור: ואצ"ל
 לתליין ליה היה בכור כי
 המושט אחד חק ליה בכור
 בכור: אחי: פטר
 בכור. דינו סיפא אל אהרן
 חס אלמא דלכל מילי בעי
 דחוקשי ורישא פטר: וכו'
 לעולם. ורישא גריה כי
 אל זכר כול אפילו צד דר
 פטר דהם עצמו הכירו
 פטר דהם וזה הבין פטר
 רחם. ועשיביו חין דלא
 היה אפילו אהרן נקבה
 לפניו דר חס מיל פטר
 דהם דדייקין מניה דהם
 יצא חס לפניו דר דר
 דאפילו היה בכור אל
 אל זכר אפילו צד דר
 דרן דליבא למען מניה דר
 יצא חס לפניו דר דר
 דרן דאפילו נקבה לרן
 (פ) חס דבכור כלל מילי
 ורישא אל אהרן: ריבוא רחל

מע לך דלכל מילי בעי בכור
נא לי: